СПОГОДБА
между Република България и Федеративна република Бразилия за социална сигурност

(Ратифицирана със закон, приет от 43-то Народно събрание на 8 април 2016 г. – ДВ, бр. 32 от 2016 г.
В сила от 1 януари 2025 г.)

Република България и Федеративна република Бразилия,
наричани по-нататък „договарящи страни“, водени от желанието да уредят взаимоотношенията си в областта на социалната сигурност, се договарят, както следва:

ЧАСТ I
ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1
Определения

1. За целите на тази Спогодба:

(а) терминът „гражданин“ означава лице с гражданство на една от договарящите страни;

(б) терминът „законодателство“ означава закони, подзаконови актове и други разпоредби, които са в сила на цялата или на част от територията на една от договарящите страни и се отнасят за клоновете и схемите за социална сигурност, посочени в член 2;

(в) терминът „компетентен орган“ означава министърът, министрите или други съответни органи, които отговарят за клоновете и схемите за социална сигурност на цялата или на част от територията на всяка от договарящите страни;

(г) терминът „компетентна институция“ означава органът или институцията, които отговарят за прилагането на цялото или част от законодателството във всяка от договарящите страни;

(д) терминът „обезщетение“ означава всички обезщетения или пенсии, включително всички техни части, изплащани от публичните фондове, както и всички увеличения, преизчисления или допълнения, освен ако не е посочено друго в тази Спогодба;

(е) терминът „пребиваване“ означава обичайно място на пребиваване на лицето, законно установено в една от договарящите страни;

(ж) терминът „престой“ означава временно пребиваване;

(з) терминът „осигурителен период“ означава:

– по отношение на България: осигурителен стаж, зачетен като такъв съгласно законодателството на България, а

– по отношение на Бразилия: период, за който са платени вноски или всеки друг равностоен период, считан за такъв по законодателството на Бразилия;

(и) терминът „бежанец“ има значението, дадено му в член l от Конвенцията за статута на бежанците, приета в Женева на 28 юли 1951 г., и в член l, параграф 2 от Протокола за статута на бежанците от 31 януари 1967 г.;

(й) терминът „лице без гражданство“ има значението, дадено му в член 1 от Конвенцията за статута на лица без гражданство, подписана в Ню Йорк на 28 септември 1954 г.;

(к) изразът „членове на семейството“ се отнася до:

– по отношение на България: лицата, определени или признати като такива съгласно българското законодателство;

– по отношение на Бразилия: зависимите лица, както са определени съгласно бразилското законодателство.

2. Останалите термини и изрази, използвани в тази Спогодба, имат съответните значения, дадени им в законодателството на всяка договаряща страна.

Член 2

Материален обхват

1. Тази Спогодба се отнася до следното законодателство:

– по отношение на България: законодателството, уреждащо пенсиите от държавното обществено осигуряване:

(а) пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност в резултат на общо заболяване, трудова злополука и професионална болест;

(б) наследствени пенсии от всеки един от горепосочените видове;

– по отношение на Бразилия: законодателство, уреждащо общия режим на социалното осигуряване и режима за социално осигуряване на държавни служители, относно осигурителните програми за пенсия за възраст, преживели лица и инвалидност.

2. При спазване на алинея 3 от този член тази Спогодба се отнася също към всяко законодателство, което отменя, заменя, изменя, допълва или обединява законодателството, посочено в алинея 1 на този член.

3. Тази Спогодба не се отнася към законодателство, въвеждащо нова схема на социална сигурност.

Член 3

Персонален обхват

Тази Спогодба се прилага към всички лица, които са подчинени или са били подчинени на законодателството на едната или и на двете договарящи страни, както и към членовете на семейството или зависимите лица от тези лица и преживелите ги лица, доколкото техните права произтичат от правата на тези лица, по смисъла на приложимото законодателство на всяка договаряща страна.

Член 4

Еднакво третиране

l. Ако не е предвидено друго в тази Спогодба, следните лица имат, докато пребивават на територията на една от договарящите страни, същите права и задължения по законодателството на тази договаряща страна както нейните собствени граждани:

(а) гражданите на другата договаряща страна;

(б) бежанци и лица без гражданство;

(в) членове на семейството или зависимите лица и преживелите лица, на лицата, посочени в букви (а) и (б), независимо от тяхното гражданство, по отношение на правата, произтичащи от правата на тези лица.

Член 5
Износ на обезщетения

Предоставените обезщетения по законодателството на едната страна няма да бъдат намалявани, изменяни, отменяни, спирани или прекратявани само поради факта, че лицата, посочени в член 3, пребивават на територията на другата договаряща страна.

ЧАСТ II
ПРИЛОЖИМО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Член 6
Общи правила

Ако не е предвидено друго в тази Спогодба:

(а) което лице, което работи на територията на една от договарящите страни, е подчинено по отношение на тази трудова заетост само на законодателството на тази договаряща страна;

(б) самостоятелно заето лице, осъществяващо дейност на територията на една от договарящите страни, е подчинено на законодателството на тази договаряща страна, дори ако пребивава на територията на другата договаряща страна;

(в) държавните служители на една от договарящите страни и приравнените на тях лица са подчинени на законодателството на тази договаряща страна, в чиято администрация са наети.

Член 7
Изпратени лица

1. Лице, което на територията на едната договаряща страна, което е изпратено от своя работодател на територията на другата договаряща страна, за да извършва там определена работа, докато продължава да бъде заето при същия работодател, продължава да се подчинява на законодателството на първата договаряща страна за периода на извършване на тази работа, все едно продължава да бъде трудово заето на територията на тази договаряща страна, при условие че очакваната продължителност на работата не надвишава период от 24 месеца – изцяло или с прекъсване.

2. Лице, извършващо обичайно дейност като самостоятелно заето лице на територията на едната договаряща страна, което осъществява дейност на територията на другата договаряща страна, продължава да се подчинява на законодателството на първата договаряща страна, при условие че очакваната продължителност на дейността не надвишава 24 месеца – изцяло или на части.

3. За лице, за което е било определено приложимото законодателство съгласно разпоредбите на алинея 1 или алинея 2 от този член, за общ период от 24 месеца, дори

и с прекъсване, не могат да се приложат същите разпоредби, преди да е изтекла една година от края на предходното изпращане.

Член 8

Персонал на предприятия за международен въздушен транспорт

1. Лице, което е член на летателния персонал на предприятие, осъществяващо международен въздушен превоз на пътници или товари за своя или за чужда сметка със седалище на територията на едната договаряща страна, се подчинява на законодателството на тази договаряща страна.

2. Когато предприятието по алинея 1 има клон или постоянно представителство на територията на договаряща страна, различна от тази, в която се намира неговото седалище, лице, което в този клон или постоянно представителство, се подчинява на законодателството на договарящата страна, на чиято територия се намира клонът или постоянното представителство.

Член 9

Екипаж на кораб

1. Лице, което на борда на кораб, който плава под флага на една от договарящите страни, се подчинява на законодателството на тази договаряща страна.

2. Лица, наети в служби за товарене, разтоварване, ремонт на кораби и пристанищна инспекция, се подчиняват на законите на договарящата страна, в която се намира пристанището, в което работят.

Член 10

Дипломатически представителства и консулства

1. Съгласно разпоредбите на Виенската конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г. и Виенската конвенция за консулските отношения от 24 април 1963 г. членовете на дипломатическите представителства и консулства, както и лицата, наети като персонал в частните домове на членовете на тези представителства и консулства, които са изпратени в приемащата държава, се подчиняват на законодателството на договарящата държава, която ги изпраща.

2. Лица, които са наети в една от договарящите страни и са наети на територията на другата договаряща страна да работят в дипломатическо представителство или консулство на първата страна, се подчиняват на законодателството на втората страна. Те могат да изберат да бъде прилагано законодателството на първата страна в срок от три месеца след началото на трудовата им дейност или след датата на влизане в сила на тази Спогодба.

Член 11

Изключения от разпоредбите на членове 6 – 10

Компетентните органи на двете договарящи страни могат да се договорят за изключения от разпоредбите на членове от 6 до 10 в интерес на лице или категория лица,

при условие че засегнатото лице или лица се подчиняват на законодателството на една от договарящите страни.

ЧАСТ III
РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО ОБЕЗЩЕТЕНИЯТА

Раздел I
Общи разпоредби

Член 12
Самостоятелна пенсия

Ако заинтересованото лице отговаря на условията на законодателството на една от договарящите страни, без да се вземат предвид разпоредбите за сумиране на осигурителни периоди на другата договаряща страна, компетентната институция на първата договаряща страна изчислява обезщетението единствено въз основа на осигурителния период, придобит съгласно прилаганото от нея законодателство.

Член 13
Сумиране на осигурителни периоди

1. Ако съгласно законодателството на едната договаряща страна правото на обезщетение зависи от завършването на осигурителни периоди, компетентната институция на тази договаряща страна взема предвид, до необходимия размер, осигурителните периоди, придобити съгласно законодателството на другата договаряща страна, при условие че тези периоди не съвпадат, все едно това са осигурителени периоди, завършени по законодателството на първата страна.

2. Ако съгласно законодателството на една от договарящите страни правото на обезщетение зависи от приложението на това законодателство към момента на възникване на риска за заинтересованото лице или при обезщетение на преживяло лице – за починалото лице това условие се счита за изпълнено, ако заинтересованото лице или починалото лице е било подчинено в този момент на законодателството на другата договаряща страна или в случай че това не е така, ако заинтересованото лице или преживялото лице може да поиска съответното обезщетение съгласно законодателството на другата договаряща страна.

Член 14
Отпускане на обезщетения

1. Ако дадено лице е било подчинено на законодателството на двете договарящи страни, институцията на всяка договаряща страна определя съгласно прилаганото от нея законодателство дали са налице условията за придобиване право на обезщетение, като се вземат предвид, когато е необходимо, разпоредбите на член 13, ако периодите не съвпадат.

2. Ако заинтересованото лице не отговаря на условията, посочени в член 12, според законодателството на една от договарящите страни, вземайки предвид само разпоредбата на член 13, компетентната институция на тази договаряща страна изчислява обезщетението, както следва:

(а) компетентната институция изчислява теоретичния размер на обезщетението, дължимо така, все едно че целият осигурителен период, придобит по законодателството на двете договарящи страни, е бил придобит само съгласно прилаганото от нея законодателство;

(б) след това компетентната институция изчислява действителния размер на обезщетението, дължимо от нея на заинтересованото лице, въз основа на теоретичния размер, изчислен съгласно разпоредбите на подточка (а) от тази алинея, за случая, и пропорционално на отношението между периода, придобит съгласно прилаганото от нея законодателство преди възникването на риска, и целия период, придобит съгласно законодателството на двете договарящи страни преди възникването на риска.

Член 15

Осигурителен период под една година

1. Независимо от разпоредбата на член 13, ако общият осигурителен период, придобит по законодателството на едната договаряща страна, е по-малък от една година и ако въз основа единствено на този период не възниква никакво право на обезщетение съгласно това законодателство, институцията на съответната страна не е задължена да отпусне обезщетение за този период.

2. Осигурителният период по предходната алинея се взема предвид от институцията на другата договаряща страна за целите на прилагането на разпоредбата на член 13, все едно този осигурителен период е придобит по прилаганото от нея законодателство.

Раздел II

Специални разпоредби

Член 16

Пенсии при специален режим съгласно българското законодателство

1. За целите на българското законодателство, когато правото на пенсия зависи от наличието на осигурителен период при осъществяване на дейност в специфичен режим или условия на труд, българската компетентна институция ще вземе предвид бразилските осигурителни периоди, придобити при аналогичен специфичен режим или, при липса на такъв режим, за същата професия или при същите условия на труд.

2. При представяне на периодите, посочени в предходната алинея на българската компетентна институция, тя ще сумира тези периоди без превръщане.

Член 17

Пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест

1. Ако лице заболее от професионална болест след упражняването на трудова дейност, която може да причини тази професионална болест, съгласно законодателството на двете договарящи страни всяко обезщетение, на което то има право, се отпуска изключително съгласно законодателството на последната от договарящите страни, чиито условия са изпълнени, като се вземат предвид, ако е уместно, разпоредбите на алинеи 2 и 3 от този член.

2. Ако съгласно законодателството на една от договарящите страни отпускането на обезщетение за професионална болест зависи от диагностицирането на въпросното заболяване първо по нейното законодателство, тези условия се считат за изпълнени, ако заболяването е било диагностицирано първо по законодателството на другата договаряща страна.

3. Ако съгласно законодателството на една от договарящите страни отпускането на обезщетение за професионално заболяване зависи, изрично или по подразбиране, от диагностицирането на въпросното заболяване в определен срок след прекратяването на последната трудова дейност, която може да причини такова заболяване, компетентната институция на тази договаряща страна, при удостоверяването на времето, през което е упражнявана въпросната трудова дейност на територията на другата договаряща страна, взема предвид до необходимия размер всички подобни трудови дейности, упражнявани съгласно законодателството на другата договаряща страна, все едно са упражнявани съгласно законодателството на първата договаряща страна.

Член 18

Периоди на осигуряване, завършени в трета страна

Ако лице не отговаря на условията за отпускане на обезщетение въз основа на завършените периоди съгласно законодателствата на двете страни, дори след сумиране на осигурителните периоди по член 13, преценката на правото на обезщетение на лицето се извършва след сумиране на тези периоди и осигурителните периоди, завършени съгласно законодателството на трети държави, с които една от двете договарящи страни е обвързана със спогодба за социална сигурност, която предвижда сумиране на осигурителните периоди, ако тези периоди не съвпадат.

ЧАСТ IV
ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Член 19

Административно сътрудничество

1. Компетентните органи на двете договарящи страни определят административните мерки, необходими за прилагането на тази Спогодба, с Административно споразумение и одобряване на съответните формуляри.

2. Компетентните органи на двете договарящи страни си съобщават взаимно при първа възможност цялата информация относно предприетите от тях мерки за прилагането на тази Спогодба или относно промените в тяхното национално законодателство, доколкото тези промени засягат прилагането на тази Спогодба.

3. Компетентните органи на двете договарящи страни определят органи за връзка с цел улесняване прилагането на тази Спогодба.

4. Компетентните органи и институциите на двете договарящи страни се подпомагат взаимно по всички въпроси, свързани с прилагането на тази Спогодба, все едно въпросът засяга прилагането на собственото им законодателство. Тази помощ е безплатна.

5. Ако лице, което пребивава или има престой на територията на една от договарящите страни, подаде заявление или получава обезщетение съгласно законодателството на

другата договаряща страна и е необходима медицинска експертиза, компетентната институция или институцията по пребиваване или временно пребиваване на първата договаряща страна урежда този преглед, ако е бил поискан от компетентната институция на втората договаряща страна.

6. Освен когато се изисква оповестяване съгласно законодателството на една от договарящите страни, информация за лице, изпратена на тази договаряща страна от другата договаряща страна, се счита съгласно и за целите на тази Спогодба за конфиденциална и се използва единствено с цел изпълнение на тази Спогодба и законодателството, за което тази Спогодба се прилага.

Член 20

Използване на официалните езици

1. За целите на прилагането на тази Спогодба органите и институциите на двете договарящи страни могат да общуват помежду си и с всички заинтересовани лица, независимо от тяхното пребиваване, непосредствено на официалните си езици.

2. Заявления или документи не могат да бъдат отхвърляни поради това, че са съставени на официалния език на другата договаряща страна.

3. Компетентните органи могат да предвидят изключения от предходните алинеи, които да бъдат посочени в Административното споразумение.

Член 21

Освобождаване от такси и легализация

1. Ако законодателството на една от договарящите страни предвижда всяко удостоверение или други документи, които се представят съгласно законодателството на тази договаряща страна, да бъде освобождавано, частично или изцяло, от всякакви такси, определени от правните разпоредби на договарящите страни, консулски или административни такси, същото освобождаване се прилага към удостоверенията и документите, които се представят според законодателството на другата договаряща страна или съгласно тази Спогодба.

2. Всички декларации, документи и удостоверения от всякакъв вид, които трябва да бъдат съставени за целите на тази Спогодба, се освобождават от легализация от дипломатическите или консулските служби.

Член 22

Подаване на заявления или жалби

Всяко заявление или жалба, което следва за целите на законодателството на една от договарящите страни да е подадено в рамките на предписан срок до институция на тази договаряща страна, се смята за подадено до тази институция, ако е представено в същия срок в съответната институция на другата договаряща страна.

Член 23

Възстановяване на неправомерно извършени плащания

Ако институцията на една от договарящите страни е платила на получател сума в повече от тази, на която той има право, тази институция може, при условията и доколкото това е допустимо съгласно прилаганото от нея законодателство, да поиска от институцията на другата договаряща страна, отговаряща за изплащането на обезщетението на това лице, да удържи надплатената сума от плащането, което извършва към него. Втората институция удържа сумата, доколкото това удържане е допустимо съгласно прилаганото от нея законодателство, все едно надплащането е било извършено от нея и превежда така удържаната сума на институцията – кредитор.

Член 24
Признаване на решения

Подлежащите на изпълнение решения, както и други изпълними документи, издадени от орган или институция в една от договарящите страни, свързани със социалната сигурност, се признават на територията на другата договаряща страна.

Член 25
Валута на изплащане

1. Компетентната институция на договаряща страна определя правото на обезщетения съгласно своето законодателство и настоящата Спогодба във валутата на тази договаряща страна.

2. Изплащането на обезщетения, произтичащи от изпълнението на настоящата Спогодба, се осъществява пряко към бенефициентите на територията на другата договаряща страна в свободно конвертируема валута съгласно съответното законодателство.

Член 26
Уреждане на спорове

1. Компетентните органи на двете договарящи страни полагат всички разумни усилия да разрешат всеки спор по повод тълкуването или прилагането на тази Спогодба.

2. Всеки спор, който не може да бъде решен по реда на предходната алинея, се урежда между страните по дипломатически път.

ЧАСТ V
ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ
Член 27
Преходни разпоредби

1. Тази спогодба не поражда никакви права за никакви периоди преди влизането ѝ в сила.

2. Осигурителни периоди, придобити съгласно законодателството на една от договарящите страни преди влизането в сила на тази спогодба, се вземат предвид с цел определяне на правата, възникващи по силата на тази Спогодба.

3. При спазване на алинея 1 от този член права по настоящата Спогодба могат да възникнат дори по отношение на осигурителен случай, възникнал преди влизането ѝ в сила.

4. Обезщетения, дължими единствено по силата на тази Спогодба, се определят по заявление на заинтересованото лице и съгласно разпоредбите на тази Спогодба след влизането ѝ в сила.

5. Ако искането по алинея 4 се подава в срок от две години след влизането в сила на тази Спогодба, правата, произтичащи от нейните разпоредби, се придобиват считано от тази дата, а разпоредбите на законодателството на една от договарящите страни, която води до загуба или ограничаване на права на заинтересованото лице, не се използват срещу него.

6. Обезщетение, определено преди датата на влизане в сила на тази Спогодба, не се преизчислява.

Член 28

Срок на действие и прекратяване на Спогодбата

1. Тази Спогодба е в сила за неограничен срок. Всяка от договарящите страни може да я денонсира от края на дадена календарна година с тримесечно писмено предизвестие до другата договаряща страна.

2. При прекратяване на тази Спогодба придобитите по нея права се запазват.

3. Правата в процес на придобиване по отношение на периоди преди датата на прекратяването на Спогодбата не се загубват поради прекратяването.

Член 29

Влизане в сила

1. Тази Спогодба влиза в сила на първия ден от третия месец след месеца, в който всяка страна е получила от другата страна писмено уведомление по дипломатически път, че втората страна е изпълнила всички изисквания за влизането на Спогодбата в сила.

2. Тази Спогодба може да се допълва по всяко време в писмена форма по взаимно съгласие на договарящите страни. Тези изменения влизат в сила след извършването на процедурите, описани в алинея 1 от този член.

Съставена в два екземпляра в Бразилия на 1 февруари 2016 г. на български, португалски и английски език, като всички текстове имат еднаква сила. В случай на различие в тълкуването текстът на английски език има предимство.

За Република България:	За Федеративна република Бразилия:
Гълъб Донев,	Мигел Росето,
заместник-министър на труда и социалната политика	министър на труда и социалните грижи